

HỘI NGHỊ THƯỜNG NIÊN CỦA HỘI KHOA HỌC ĐỊA CHẤT CHÂU Á - CHÂU ĐẠI DƯƠNG (AOGS) NĂM 2013 TẠI BRISBANE, AUSTRALIA

NGUYỄN HOÀNG, NGUYỄN QUỐC CƯỜNG
Viện Địa chất, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam
E - mail: hoang_geol@hotmail.com

1. Vài nét về AOGS

AOGS (Asia Oceania Geosciences Society; <http://www.asiaoceania.org>) được thành lập 2003 do sáng kiến của một nhóm các nhà địa vật lý Châu Á, đặc biệt là Nhật Bản, Hàn Quốc và Đài Loan. Về tài chính do một công ty Singapore quản lý, và do đó người ta lấy nước này làm nước chủ nhà. Ngay sau khi thành lập người ta đã tổ chức một hội thảo ra mắt với sự tham gia của nhiều nhà khoa học Châu Á và đặc biệt là các cơ quan thông tấn quốc tế.

Ba năm liền sau khi thành lập và phát triển các cuộc hội nghị thường năm đã được tổ chức tại Singapore cho đến năm 2007 thì được tổ chức tại Bangkok. Đây là lần đầu tiên AOGS được tổ chức ở một nước không phải Singapore. Tuy nhiên, theo quy ước, cứ 3 năm AOGS lại phải quay về Singapore. Gọi là hội Địa chất Châu Á - Châu Đại Dương nhưng thành phần tham gia thì hầu như từ nhiều châu lục, đặc biệt là Châu Mỹ và Châu Âu. Từ những ngày đầu thành lập (2004) AOGS đã có các ban chủ đạo Khoa học Địa chất như Địa Vật lý tuyến tính, Tai biến Tự nhiên, Địa Sinh học, Liên ban Địa chất, Vũ trụ học, Đại dương và Khí quyển (sau này tách riêng thành 2 ban). Đến năm sau và cho đến nay (2013) người ta thêm ban Thủy văn và Mặt trời và Quả đất học.

Sự phát triển của AOGS có thể nhận thấy thông qua các con số dưới đây:

Năm	Nơi đăng cai tổ chức	Số người tham dự
2004	Singapore	1130
2005	Singapore	1060
2006	Singapore	840
2007	Bangkok	1172
2008	Busan (Hàn Quốc)	1704
2009	Singapore	1226
2010	Hyderabad (Ấn Độ)	1118
2011	Đài Bắc	1720
2012	Singapore	1969

2. AOGS 2013 tại Brisbane, Australia

Từ ngày 24 đến 28 tháng 6 năm 2013 hội nghị AOGS thường niên được tổ chức tại Brisbane, có 1462 người tham dự; họ đến từ nhiều nước nhưng chủ yếu là Nhật, Trung Quốc, Singapore, Philippine, Mỹ, Châu Âu,... Việt Nam có 3 người, không kể 2 người Việt đến dự với tư cách là người của một trường đại học Singapore.

Đoàn Viện Địa chất, Viện HLKH&CN Việt Nam có Nguyễn Hoàng và Nguyễn Quốc Cường, được Quỹ Phát triển Khoa học và Công nghệ Việt Nam (NAFOSTED) tài trợ toàn bộ chi phí cho 5 ngày. Phía trường Mỏ - Địa chất có PGS. Trần Thanh Hải tham dự với tư cách vừa là báo cáo viên vừa là quan chức AOGS (nguyên là phó chủ tịch ban Địa chất - Solid Earth, năm 2014 - 2015 được bầu là chủ tịch). Do chuyên ban địa chất, ngoài các bài giảng chung rất bổ ích, ba đại biểu này chủ yếu tham gia các tiểu ban thuộc ban địa chất suốt thời gian hội thảo.

Tại Hội thảo này, bài giảng của GS Taira của Viện Khoa học và Công nghệ Biển (Nhật Bản) đã trình bày về quá trình phát triển và hoạt động của tàu nghiên cứu Chikyu (Quả đất), là một con tàu trang bị vô cùng hiện đại để thực hiện bất cứ nhiệm vụ nghiên cứu và thám hiểm đại dương nào. Tiếp theo là bài giảng của GS Beer (Úc) về "Biến đổi và Thay đổi Khí hậu" và cách phân biệt hai hiện tượng này.

Sau các bài giảng này, hội thảo tập trung nghe và sinh hoạt tại các tiểu ban (session) thuộc Địa chất (rắn) SE (Solid Earth). SE năm nay có nhiều tiểu ban. Trong ngày 25/6/2012 các thành viên Việt Nam đặc biệt chú ý tới các tiểu ban như SE31

(Nguồn gốc địa chất và nguồn đá quý ở rìa Tây Thái Bình Dương), SE09 ‘Địa chất và Mô kim loại tại Đông Nam Á. PGS. Trần Thanh Hải là một trong những chủ tịch của tiểu ban này. Tại đây, PGS. đã có hai báo cáo thu hút rất nhiều người nghe. Tại ban SE này, các thành viên Việt Nam đã đề xuất tiểu ban SE25 “Sự hội tụ của các tiểu lục địa Gondwana tại phía nam mảng Âu - Á: hệ quả hoạt động magma và kiến tạo tại ĐN Á” và đã thu hút được 8 tập thể tác giả tham gia. Tuy nhiên, vào phút cuối chỉ còn 4 báo cáo, do đó phải nhập với SE05 để trở thành SE05-25. Hai đại diện của Viện Địa chất (Viện HL KHCNVN) là đồng chủ tịch tiểu ban này và đã trình bày 3 báo cáo tại đây về (1) bao thể siêu mafic trong basalt kiềm Việt Nam, (2) lịch sử hoạt động kiến tạo Sông Hồng và, (3) đá phun trào nội mảng phía bắc Hokkaido, Nhật Bản.

Biểu diễn văn nghệ của người bản xứ tại AOGS 2013, Brisbane, Australia (nguồn AOGS 2013)

Ngày 26/6/2012 có các tiểu ban đáng quan tâm như SE03 “Vật lý khoáng vật áp suất cao” trình bày nhiều kết quả về thực nghiệm khoáng vật áp suất cao (đến vài trăm giga pascal) để tìm hiểu cấu trúc manti trong; SE29 “tổng quan về khoa học địa chất (rắn)” trình bày nhiều kết quả và kỹ thuật khối phổ khí C14, kỹ thuật phân tích nhanh tỷ số các đồng vị đối với đá basalt Paleozoi và Proterozoi. Buổi chiều, SE07 (tiểu ban mở rộng về đá và từ

tính khoáng vật) có các báo cáo hấp dẫn về sự liên quan giữa từ tính của đất và các thay đổi về khí hậu, phản ứng của từ tính đối với các hiện tượng khí hậu cổ được ghi lại trong các trầm tích hồ.

Ngày 27/6/2012 có các tiểu ban với các báo cáo rất đáng quan tâm như SE19 (kiến tạo tích cực - đứt gãy tích cực và sự hình thành các trận động đất mạnh tại Châu Á), SE30 (tai biến tự nhiên tại đới hút chìm từ núi lửa đến sóng thần: mức độ, quan trắc và giảm thiểu). Cuối giờ chiều, bài giảng của GS Sutherland, Đại học Tây Sydney về “vành đai lửa Thái Bình Dương” được đặc biệt quan tâm. GS Sutherland đã liên hệ giữa tuổi hoạt động núi lửa với các dị thường nhiệt manti theo không gian và thời gian.

3. Thay lời kết

Các tác giả bài viết này có may mắn được tham dự nhiều hội nghị/hội thảo quốc tế. Đối với AOGS, trừ những lần được tổ chức tại Đài Bắc và Hyderabad (Ấn Độ), chúng tôi đã tham dự đầy đủ. Đã hai lần chúng tôi đã ngồi lại với ban lãnh đạo AOGS để bàn về khả năng Việt Nam đăng cai tổ chức hội nghị này. Lần gần đây nhất là năm 2012, chúng tôi đã rất nỗ lực thuyết phục họ rằng Việt Nam có đủ điều kiện hạ tầng và thượng tầng để tổ chức một hội nghị quốc tế vào các năm 2016 trở đi. Để chứng minh nỗ lực này chúng tôi đã mạnh dạn cam kết từ năm 2013 trở đi, số người Việt Nam tham dự hội nghị AOGS sẽ tăng đều hằng năm. Một trong những yếu tố tốt quyết định cho phép một nước đăng cai tổ chức là số lượng (đáng kể) người của nước đó tham dự các hội nghị hằng năm. Vì thế, chúng ta cần có sự quan tâm rộng rãi hơn nữa, nỗ lực nhiều hơn để đóng góp nhiều hơn trong các nghiên cứu về địa chất của khu vực và thế giới.

Các tác giả xin cảm ơn Quỹ Phát triển KH-CN Quốc gia (NAFOSTED) đã tài trợ cho chuyến đi của chúng tôi.